OOST POST

SOERABAIJASCHE COURANT.

№ 7 ZEVENDE JAARGANG. 1859

PRIJS VAN INTEEKENING.

Per 6 maanden voor Soerabaya. . . .	*f* 7.50
„ „ „ „ Java.	„ 9.—
„ „ „ „ Buitenbezittingen. .	„ 10.—
„ „ „ „ Nederland. . . .	„ 12.—

De OOSTPOST verschijnt elken *Maandag* en *Donderdag*.

MAANDAG 24 JANUARIJ.

PRIJS DER ADVERTENTIEN.

De prijs der ADVERTENTIEN is *f* 1.— voor elke TIEN WOORDEN: behalve het zegel.

Advertentien met groote letter betalen dubbeld.

Iedere herhaling na de twee eerste plaatsingen wordt betaald met de helft van het bedrag der advertentie;

Bij deze courant behoort een bijvoegsel.

DE WET OMTRENT DE HUISHOUDING EN TUCHT OP DE KOOPVAARDIJSCHEPEN.

Bij Art. 75 van het *Reglement op het beleid der Regering van Nederlandsch Indie* is als regel vastgesteld dat, voor zoo veel Europeanen betreft, de regtspraak in Nederlandsch Indie behoort te berusten op algemeene verordeningen, zooveel mogelijk overeenkomende met de in Nederland bestaande wetten.

In Nederland is op den 7den Mei 1856 eene wet daargesteld, *houdende bepalingen omtrent de huishouding en tucht op de koopvaardijschepen* (zie Nederlandsch Staatsblad 1856. No. 32), terwijl een gedeelte dier wet bij Publicatie van den Gouverneur Generaal van den 29sten October 1858 in Nederlandsch Indie is afgekondigd.

Er heeft dus een tijdvak bestaan van ongeveer twee en een half jaar, waarin alle overeenstemming is verbroken geweest tusschen de Nederlandsche en de Nederlandsch Indische wetgeving, omtrent een onderwerp, dat misschien boven alle anderen overeenstemming vereischte.

Welke de gevolgen zijn geweest van het gebrek aan overeenstemming der Nederlandsche met de Nederlandsch Indische wet, omtrent de tucht op de Nederlandsche koopvaardijschepen, die deze kolonie bezoeken, kan eenigzins worden afgeleid uit hetgene wij in ons blad van 6 December ll. No 97 ter nederschreven *over de bevoegdheid van den Indischen Regter, om kennis te nemen van misdrijven op Nederlandsche schepen, op eene der reeden van Nederlandsch Indie gepleegd.*

Bestaat er thans, nu dat gedeelte der wet, dat geacht is op 's Rijks kolonien betrekking te hebben, aldaar is afgekondigd, de gewenschte overeenstemming?

Wij vermeenen zulks met grond te mogen betwijfelen.

Wel bestaan er voorbeelden van wetsuitlegging, van gevoelens omtrent bevoegdheid van regtspraak, maar de wet wordt op verschillende wijzen uitgelegd; de gevoelens omtrent bevoegdheid van regtspraak verschillen, en hierin ligt het bewijs dat de wet niet duidelijk, immers, voor zoo verre deze kolonien betreft voor, verschillende uitlegging vatbaar is.

En die onduidelijkheid kan onzes inziens alleen opgelost worden door eene stellige beantwoording der vraag: Beschouwt de Nederlandsch Indische wetgeving schepen uit het moederland afkomstig al dan niet als vreemde schepen?

Onze Nederlandsche gezagvoerders kunnen zich zoo moeijelijk vereenigen met het denkbeeld dat zij, met hun schip in eene Nederlandsch Indische haven liggende, in den vreemde zijn; dat hunne vlag, hoezeer dan ook in onze kolonien eenige voorregten boven de vreemde vlag genietende, daar voor de wet eene vreemde vlag blijft. En toch is dat denkbeeld eene wezenlijkheid; de thans besprokene wet levert een nieuw bewijs op dat de wetgever de zaak zoo en niet anders beschouwt.

Als een bewijs voor deze bewering hebben wij slechts nategaan dat gedeelte der wet, dat in Nederlandsch Indie is afgekondigd.

Art. 14. Misdrijven, buitengaats aan boord gepleegd, strafbaar naar deze of andere rijkswetten, worden op het strafregister vermeld.

De schipper neemt ten aanzien van hen die ze hebben gepleegd, zoo wel passagiers als schepelingen, al die maatregelen van voorzorg, welke de aard der zaak vordert; hij kan hen zoo hun vrij verkeer gevaarlijk is, in overleg met de stuurlieden, in verzekerde bewaring stellen; hij verzamelt de bewijzen van het gepleegde feit, maakt een relaas op van de verklaringen der getuigen, vermeldt de genomene maatregelen op het strafregister, en deelt bij zijne aankomst hier te lande, met overlegging van het strafregister en de verzamelde bewijzen, het gebeurde aan den kanton-regter der plaats van zijne bestemming mede ter bevordering der vereischte vervolging.

Buiten 's lands en in de kolonien of bezittingen van het rijk in andere werelddeelen binnen loopende, doet hij die mededeeling aan den bevelvoerder van Nederlandsche oorlogsschepen, welke zich daar mogten bevinden, en bij gebreke van dezen, aan den Nederlandschen consul, zoo die er is, en anders aan de plaatselijke autoriteit.

Hij neemt aldaar den raad dier autoriteiten in, en besluit tot die maatregelen, waardoor de misdadiger, met de vermelde bewijzen, spoedig en met zekerheid aan den bevoegden regter in het moederland kan worden overgeleverd.

De bepalingen van dit artikel zijn ook toepasselijk indien iemand op reis krankzinnig mogt worden.

Van de voorvallen in dit en het vorig artikel voorzien wordt ook in het scheeps-journaal melding gemaakt.

Art. 17. De schepeling, die zich bij de betaling der gagie met de korting als opgelegde straf bezwaard acht, kan, binnen 's lands bij den kanton-regter der plaats waar de betaling geschiedt en buiten 's lands, indien daar de afbetaling geschiedt, binnen drie dagen na de afbetaling, bij den Nederlandschen consul, bij eenvoudig verzoekschrift vorderen, dat de schipper het strafregister en het journaal overlegge, dat hij worde gehoord, en dat naar zijne bezwaren tegen de toepassing dezer straf onderzoek worde gedaan.

De schipper en de klagende schepeling worden op een bevel van den kanton-regter of van den consul gelast om op een bepaalden dag te verschijnen en mondeling hunne belangen voor te dragen, of te doen voordragen.

De ingeroepen autoriteit handhaaft, matigt of vernietigt de opgelegde korting zonder hooger beroep.

In de kolonien en bezittingen van het rijk in andere werelddeelen kan de plaatselijke autoriteit op gelijken voet worden ingeroepen en uitspraak doen.

Indien buiten 's lands, ter plaatse waar de betaling geschiedt, geen Nederlandsche consul aanwezig is, behoudt de schepeling gedurende drie jaren het regt om van den kanton-regter van de plaats, van waar de laatste reis hier te lande ondernomen was, op denzelfden voet herziening der hem opgelegde korting te vragen.

Art 23. Ten verzoeke van een derde van het scheepsvolk heeft buiten 's lands een onderzoek plaats naar de deugdzaamheid en genoegzaamheid der victualie.

Dit onderzoek wordt op dat verzoek door den Nederlandschen consul of, bij gebreke van dezen, en in de kolonien of bezittingen van het rijk in andere werelddeelen, door de plaatselijke autoriteit ingesteld.

De schipper is verpligt de onbruikbare victualie op last dezer autoriteiten tegen bruikbare te verwisselen en het noodige zich aan te schaffen.

Art. 24. Door een gelijk deel van het scheepsvolk kan bij dezelfde autoriteiten buiten 's lands en in de kolonien of bezittingen van het rijk in andere werelddeelen over onvoldoende ligging of ruimte, na de afreis ontstaan, worden geklaagd, en wordt onderzoek daarnaar ingesteld.

De schipper is op last der autoriteit verpligt in het gebrekkige te voorzien.

De schipper, die aan de hem, overeenkomstig dit en het vorig artikel, gegeven bevelen niet heeft voldaan, wordt geacht zich jegens het scheepsvolk te hebben misdragen.

Het is onzes inziens duidelijk dat, vermits de wetgever in deze artikelen, en wel bepaaldelijk in Art. 14, alleen spreekt van *misdrijven buitengaats gepleegd* en niet van misdrijven op de reede, men daardoor alleenlijk zal hebben te verstaan de *zeegaten* van Nederland, en dat 's Rijks kolonien in genoemd Art. even als in Art. 17 en 23 met het buitenland worden gelijkgesteld, daar toch aan de Nederlandsch Indische autoriteiten in onze kolonien geene andere bemoeijenissen of regtspraak wordt opgedragen dan aan de Nederlandsche consuls in het buitenland.

Zoolang de Nederlandsche vlag alzoo voor de koloniale wetten als eene vreemde wordt beschouwd,

EENE TURKSCHE BRUILOFT.

Esme had den ouderdom van twaalf jaren bereikt; sedert haar vierde jaar was zij verloofd aan Bekir, die nu achttien jaren telde. Bekir kende Esme niet, of had ten minste hare trekken vergeten, sedert zij als kind zijne moeder bezocht. Esme van haren kant kon zich Bekirs trekken nog veel minder herinneren, waarom zij hare moeder verzocht, ten minste het gelaat van haar verloofde te mogen zien, alvorens de toezegging onherroepelijk herhaald wierd. De moeder stond dit toe, en toen Bekir op zekeren dag zijn aanstaanden schoonvader een bezoek bragt, verborg zich Esme achter een scherm. „*Qail im*" (ik stem toe) zeide zij daarop, en de ouders van beide partijen bepaalden den dag van het huwelijk. Nog acht à tien dagen en zij verwisselt den titel van meisje (*Kutschuk hanem*) met dien van vrouw, *Buiuk hanem*: (eigenlijk kleine en groote vrouw).

Ook Bekir brandt nu van ongeduld om haar te leeren kennen die zijne vrouw zal worden. Zijne moeder heeft hem wel is waar dikwijls hare schoonheid geroemd, maar kan hij zijne moeder vertrouwen, die dit huwelijk gewenscht en tot stand gebragt heeft? Hij wendt zich dus tot eene behendige oude vrouw, wie hij last geeft, zich onder een of ander voorwendsel in Esme's harem te begeven, haar te zien, te spreken en naauwkeurig acht te geven op elk harer trekken en op al hare woorden. Na twee dagen keert de afgevaardigde terug en geeft de betooverendste beschrijving zijner verloofde; zij is eene maan van schoonheid, hare tanden zijn paarlen gelijk, hare oogen twee sterren, hare wenkbraauwen twee regenbogen. Bekir dankt God en den profeet, werpt de oude een handvol basoliks toe, en zendt zijne aanstaande manden en vazen met bloemen, vruchten en suikergebak.

De aanbieding van hetgeen wij het bruiloftsgeschenk noemen, volgt onmiddelijk de onderteekening van het contract. Het bestaat hoofdzakelijk uit rijke stoffen en sieraden, terwijl het gebruik medebrengt, dat er zich ook een toiletspiegel en een paar gestikte pantoffels voor het bad bij bevinden. Bekir ontvangt daarvoor linnengoed en handdoeken, met goud, zijde en zilver geborduurd. Ook de overige leden der beide familiën geven elkander te dier gelegenheid geschenken.

Verscheidene weken verloopen tusschen de onderteekening van het contract en de viering van het huwelijk. Dezen tijd besteedt Bekir in het betalen van den huwelijksgift, dien de man steeds moet verschaffen. Esme's ouders zorgen inmiddels voor haar uitzet en de toebereidselen voor de bruiloft. Deze duurt vier dagen, van Maandag ochtend tot Donderdag na zonondergang. De bruiloftsnacht wordt gesteld op dien van Donderdag op Vrijdag, wijl deze dag voor gelukkiger gehouden wordt, dan de overigen, aangezien het de dag is waarop Mahomed ter wereld kwam. Daarom heet de Vrijdag ook *Djourna* — dag der vereeniging.

De bruiloft wordt in beide gezinnen afzonderlijk gevierd, waarbij, volgens het gebruik, de vrouwen van de mannen zijn afgezonderd. Het feest bestaat hoofdzakelijk uit maaltijden, en gedurende de intermezzo's worden koffij, sorbet, confituren en pijpen gepresenteerd. Eene ernstige vrolijkheid heerscht bij deze bijeenkomsten, waarbij veelal dansers en goochelaars hunne kunsten vertoonen. Bloedverwanten en vrienden worden uitgenoodigd, om bij afwisseling vier en twintig uren in elk der beide huizen door te brengen, en de lange, breede sofa's dienen, als gewoonlijk, de genoodigden tot bedden, om den nacht door te brengen.

Elke dag wordt door eene bijzondere plegtigheid gekenmerkt. Op Dingsdag wordt Esme's uitzet met veel luister naar de woning van haar echtgenoot overgebragt. Woensdag avond wordt Esme plegtig naar het bad geleid, waartoe, behalve de gasten, ook alle arme vrouwen der wijk worden genoodigd. Deze ontdoen zich van lompen, en vinden, bij het verlaten van het bad, een geheel nieuw stel kleederen, benevens eene som gelds. De weldadigheid paart zich in Turkije aan alles, en de kosten dezer plegtigheid zijn dikwijls zeer aanzienlijk. Toen in 1847 de zoon van Rifaat Pacha in het huwelijk trad, bedroegen zij een half millioen piasters.

In den namiddag van den volgende dag verlaat Esme hare woning in gezelschap van moeder, zuster en slavinnen, en begeeft zich naar het huis haars man waar de bloedverwanten en gasten verzameld zijn, de mannen in het selamlik, de vrouwen in den harem. De vermakelijk-

zullen de handelingen die aan boord van schip plaats grijpen, ook moeten geacht worden te zijn bedreven in een vreemd land, vermits de vlag het grondgebied regelt, en zullen de gezagvoerders van Nederlandsche schepen, alzoo zich moeten gedragen naar de voorschriften van de derde alinea van Art. 14, hierbovengenoemd, tenzij er misdrijven mogten zijn begaan, die de rust en veiligheid der haven of reede in gevaar brengen of wel dat die misdrijven zijn gepleegd jegens de personen of eigendommen van Nederlandsch Indische ingezetenen, in welke gevallen de Nederlandsch Indische strafregter van die misdrijven zal kennis nemen.

Wenschelijk zouden wij het in het belang der Nederlandsche scheepvaart op deze kolonien achten indien in deze wetsbepalingen verandering werd gebragt.

Deze wenschelijkheid komt te meer uit in deze dagen, nu een groot aantal Nederlandsche schepen in de koloniale havens op bevrachting liggen te wachten, of zoogenaamde tusschenreizen in Nederlandsch Indie doen, waardoor die schepen meestal niet dan na een aanzienlijk tijdsverloop naar het moederland terugkeeren en het alzoo voor de rust en veiligheid aan boord van die schepen hoogst gevaarlijk moet worden geacht, om gedurende al dien tijd schepelingen aan boord te houden, die zich aan muiterij, gewelddadig verzet, dienstweigering of bedreiging jegens meerderen in rang hebben schuldig gemaakt, terwijl er niet altijd gelegenheid bestaat om dezulken op eene andere wijze aan den Regter in het moederland overte leveren.

Van onderscheidene zijden werden wij aangezocht om de aandacht op deze aangelegenheid te vestigen, aan welk verzoek wij dan ook volgaarne voldoen, en daarbij den wensch voegen dat spoedig meerdere overeenstemming worde daargesteld tusschen de Nederlandsche en Nederlandsch Indische strafwetgeving, op dit zoo belangrijk punt, en daardoor voor de Nederlandsche scheepvaart een werkelijk bezwaar worde uit den weg geruimd. *Redactie.*

(*Voor het Land.*) De Resident van Soerabaya maakt bij deze bekend, dat vermist is *een recepis* van de serie van *f* 500. No. 3016, welke verzonden zoude zijn per post van Soerabaya, naar Japara, den 15den December 1858.

De houder van deze *recepis* wordt verzocht zich daarmede te wenden tot het hoofd van het bestuur zijner woonplaats, ten einde omtrent de herkomst en het bezit zoodanige inlichtingen te kunnen geven, als tot de ontdekking van het vermoedelijk ter zake gepleegd misdrijf leiden kan. —

Soerabaya, *De Resident voornoemd*,
18 *Januarij* 1859. (82) VAN DER WIJCK.

VERTREK VAN DE LAND-MAIL

VAN SOERABAYA.

Gedurende het jaar 1859.

In de maand	Februarij	op den	2den	en 18den.
„ „ „	Maart	„ „	5den	„ 21sten.
„ „ „	April	„ „	2den 13den en 30sten.	
„ „ „	Mei	„ „	18den	
„ „ „	Junij	„ „	1sten, 17den en 30sten.	
„ „ „	Julij	„ „	17den	
„ „ „	Augustus	„ „	1sten	en 17den.
„ „ „	September	„ „	2den	„ 18den.
„ „ „	October	„ „	2den	„ 18den.
„ „ „	November	„ „	2den	„ 18den.
„ „ „	December	„ „	2den	„ 18den.

des namiddags te vier ure.

VENDU-DEPARTEMENT.

VERKOOPING.

Op Dingsdag den 25sten Januarij 1859.
Voor de toko van de heeren Asschenbergh & Co in de stad.

Op Woensdag den 26sten Januarij 1859.
Voor het lokaal der Weeskamer alhier.

Op Donderdag den 27sten Januarij 1859.
Voor de woning van den Luitenant Groos in het militaire kampement.

ADVERTENTIEN.

GEBOORTEN.

Voorspoedig bevallen van eenen *ZOON*, de echtgenoote van

Makassar, RAAIJMAAKERS.
5 *Januarij* 1859. (81) *Kapt. der Infant.*

VENDUTIE ZONDER RESERVE

EN TOT

FINALE UITVERKOOP

DER

TOKO GOEDEREN

VAN

ASSCHENBERGH & CO.

Op Dingsdag den 25sten en Maandag den 31sten Januarij a. s.

Op Dingsdag zullen worden verkocht alle de nog aanwezige DAMES ARTIKELEN, een gedeelte van het TOKO MEUBELAIR, en *precies ten tien uur*, GOUD en ZILVERWERKEN, enz. enz. en Maandag den 31sten de resterende Goederen. (71)

VENDUTIE.

Op Woensdag den 26sten dezer.

Zal voor het locaal der Weeskamer, in het publiek worden verkocht: GOEDEREN, behoorende tot onderscheidene boedels, waaronder zich ook bevindt, DERTIG PICOLS OUD ROOD BLADKOPER.

Soerabaya, *De Secretaris der Weeskamer,*
20 *Januarij* 1859. (76) J. F. DEIBERT.

VENDUTIE.

Na afloop der vendutie, ten huize van den WelEd. Gestr. Heer Groos in het *Officiers-Kampement*, op *Donderdag den 27sten Januarij a. s.* zal als nog vendutie worden gehouden, ten huize van den officier van administratie Robie.

DOOR

MARTENS & CO.

Van bijna geheel nieuwe MEUBELAIRE GOEDEREN, als STOELEN, TAFELS, BANKEN, IJZEREN LEDEKANT, SPIEGELS, SCHILDERIJEN, HANG-, TAFEL- en KANTOORLAMPEN, BENDIE CATTEE, TUIGEN, en hetgene verder te voorschijn zal worden gebragt. (93)

VENDUTIE WEGENS VERTREK.

Op Donderdag den 27sten Januarij a. s.

IN HET MILITAIR KAMPEMENT N°. 17,

Voor rekening van belanghebbenden,

DOOR

L. W. VAN DER ZWAAN & CO.

Van MEUBELAIRE GOEDEREN, als, TAFELS, STOELEN, KASTEN, HOUTEN en IJZEREN LEDEKANTEN, SPIEGELS, HANG en MODERATEURLAMPEN en hetgene verder te voorschijn zal worden gebragt. (79)

Op de vendutie van *Donderdag den 27sten Januarij a. s.*, zal nog worden verkocht,

EENE ZEER ELEGANTE HANDCHAIS.

(80)

VENDUTIE.

Op Vrijdag den 28sten Januarij a. s.

Zal in de kampong *Pedjagallan*, in de nabijheid van de brug van dien naam, vendutie worden gehouden van den inboedel van wijlen Sech Abdulla bin Oemar Hasa-an, bestaande in **Zijden waren**, als **Slendangs**, **Doeken** enz.; zullende tevens worden verkocht, eene zoo goed als nieuwe **Bendij** met oliebussen, **Houtwerken**, **Jampakka-poetie-boomen** en eenig goed onderhouden **Meubelair**. (88)

HOUT VENDUTIE.

Op Zaturdag den 29sten Januarij 1859.

te *Korgan*, afdeeling *Bodjonegoro*, Residentie *Rembang* tegen 6% vendu-salaris, van 5758 BALKEN, van de afmetingen van 3—10 Nederlandsche el, benevens BUIKSTUKKEN, ZETTERS en OPLANGERS.

(12)

VERTREK VAN STOOMSCHEPEN.

HET STOOMSCHIP MENADO.

Kapt. A. Couteron.
Vertrekt naar Batavia via Samarang *op Donderdag den 27sten a. s.*

Adres bij *De Agenten*,
(95) B. KOPERSMIT & CO.

VERTREK VAN SCHEPEN.

PASSAGE NAAR NEDERLAND.

Wordt aangeboden met het snelzeilend Nederl. barkschip

IDA ELISABETH

Kapt. H. Kramer.

Genoemd vaartuig heeft aangename inrigtingen voor passagiers en vaart een bekwamen scheepsdoctor. terwijl het vertrek van hier zal plaats hebben in het begin der maand Maart.

Adres bij den Gezagvoerder in het *Marine Hotel* en bij

De Agenten,
(89) B. KOPERSMIT & CO.

PASSAGE NAAR NEDERLAND.

Wordt aangeboden met het snelzeilend fregatschip

LOUISE,

Kapt P. Buijs Jr, om in het begin van Februarij regtstreeks van hier te vertrekken. Genoemde bodem, voerende eenen geëxamineerden scheepsdoctor, beveelt zich door deszelfs gemakkelijke en ruime inrigtingen bijzonder aan. Adres bij

De Agenten,
(77) B. KOPERSMIT & CO.

---

heden, welke duren tot de nacht invalt, worden besloten met een avondmaal. Als de tijd voor het vijfde namaz (gebed) daar is, kust Bekir de handen van zijn vader, oom en oudere broeders, en sluipt naar den harem, waar Esme hem wacht, op een sofa gezeten en het gelaat met een sluijer bedekt. Eene oude vrouw staat regtop in een hoek van het vertrek. Op het zien van haar gemaal rijst Esme op, en als hij voorwaarts spoedt om hare hand te vatten, kust zij de zijne ten teeken van onderwerping. Bekir wil den sluijer opligten, maar de oude is nog steeds daar en blijft bewegingloos als een pilaar in den hoek staan. Hoe haar te verwijderen. Er moet een besluit genomen worden, „Honderd piasters en pak je voort!" Het standbeeld verroert zich niet. „Twee honderd — drie honderd — vijf honderd!" Alles te vergeefs, de vrouw blijft staan. Esme lacht onder haar sluijer: eindelijk vindt deze kleine grap hare vooraf bepaalde oplossing. De oude wordt de deur uitgeworpen, en Esme vertoont zich ten eerste male aan de verbaasde oogen haars echtgenoots. Maar zij is alles behalve schoon, en de bedrogene echtgenoot antwoordt op de gebruikelijke vraag, wien onder hare naaste bekenden en verwanten zij in het vervolg haar gelaat ongesluijerd mag toonen: „Toon het allen, behalve mij!".

SCHANDELIJK STAALTJE VAN GIERIGHEID.

Een rijk grondeigenaar te Corbeau (Frankrijk), ongeveer tachtig jaren oud, en zijne 90,000 francs te meer liefhebbende, naarmate er meer kans bestaat, dat hij ze weldra verlaten zal, had eene zuster, welke hem in gierigheid niets toegaf. Zij was eene oude vrijster, omstreeks tien jaren jonger dan haar broeder, bij wien zij inwoonde, en die haar in geld, koren en wijn eene lijfrente uitbetaalde van 550 francs. Deze vrouw gestorven zijnde, nam onze vrek vier oude planken, die tot niets meer deugden, van zijn zolder, en bragt ze ter vervaardiging van de doodkist naar een buurman, die niet wist hoe het aan te leggen om er nog iets goeds van te maken. Hij moest er echter wel toe overgaan, om uit die oude planken, waarin hij naauwelijks spijkers kon slaan, een doodkist saâm te lappen, want de oude wilde zijn goede planken liever houden om ze te verkoopen.

Dit is evenwel nog niet alles. De vrek had eerst twee menschen belast om de doodsklok te luiden en het graf te delven, maar toevallig een bijna blinden idioot ontmoet hebbende, accordeerde bij met dezen voor de kapitale som van twee francs en ging ijlings luider en doodgraver afzeggen.

Den volgenden morgen werd het lijk op een wagen tot het gehucht Voiteur vervoerd. Het werd slechts door vier of vijf vrouwen, met inbegrip der draagsters, begeleid. Toen de priester kwam, wilden dezen de kist van den wagen nemen, doch daartoe waren zij te zwak; de doodkist viel uiteen, en het lijk, in een ellendig laken gewikkeld, rolde op den grond. Met behulp van een hamer en eenige spijkers lapte de voorzanger de kist zoo goed bij kon bij elkaâr, waarop de stoet zich weder in beweging stelde en eindelijk de kerk bereikte.

Op weg van daar naar het kerkhof had men met dezelfde moeijelijkheden te kampen, en toen men die te boven gekomen was, zag men dat het graf niet ruim genoeg was. De priester eindigde de gebeden en verwijderde sich met den voorzanger, terwijl de idioot het graf grooter maakte.

Dit schandaal had waarschijnlijk nog langer geduurd, zoo de policie, die er kennis van kreeg, er geen einde aan gemaakt had. De commissaris begaf sich met twee gendarmes naar het kerkhof, en zag daar, dat de doodgraver zich vergenoegd had de kist bijna overeind in het graf te plaatsen, zoodat het hoofd van het lijk naauwelijks met 3½ palm aarde bedekt was.

Des avonds werd de kist opgegraven en een geschikter graf gedolven, waartoe vier mannen gebezigd werden, op kosten van den gierigaard, die, om geen halven dag te verliezen, naar zijne landerijen was gegaan, terwijl zijne zuster begraven werd.

De commissaris heeft van deze zaak procesverbaal opgemaakt en de oude is veroordeeld tot eene geldboete en in de kosten.

PASSAGE NAAR NEDERLAND,

Wordt aangeboden met het voor den overvoer van passagiers zeer net ingerigt snelzeilend barkschip

PANTALON,

gezagvoerder BRUIJNSEELS, om in het begin van Februarij a. s. regtstreeks van hier te vertrekken.

Nadere informatien te bekomen, bij

De Agenten,

(87) SCHIMMELPENNINCK & CO.

PASSAGE NAAR NEDERLAND,

Wordt aangeboden met het Nederlandsche barkschip

DRIE GEZUSTERS.

KAPT. G. C. FISCHER.

om in het begin der volgende maand te vertrekken.

Adres bij den Gezagvoerder in het *Marine Hotel* en bij

De Agenten,

(88) B. KOPERSMIT & CO.

JAARLIJKSCHE VERGADERING VAN STEMGEREGTIGDE DEELHEBBERS IN HET PARTICULIERE PRAAUWENVEER alhier, op *Woensdag den 26sten dezer* des, middags ten 2 ure, in het lokaal der *Handelsvereeniging.* (65)

De ondergeteekenden hebben de eer bekend te maken, zij als Agenten ter dezer plaatse, voor de **O. I. Maatschappij van Administratie en Lijfrente** (*Kantoor Batavia*) zijn aangesteld.

SOERABAYA, HILL BROEKMAN & CO.

21 *Januarij* 1859. (84)

De ondergeteekenden hebben de eer te berigten, zij als Agenten alhier, der **Bataviasche zee en Brand Assurantie Maatschappij** zijn aangegesteld, met magtiging van dadelijke krachtgeving der aantevragen Zee- en- Brand-risicos.

SOERABAYA, HILL BROEKMAN & CO.

21 *Januarij* 1859. (85)

De firma MARTENS & CO, te *Probolingo* heeft, gerekend van af heden, opgehouden te bestaan.

De Heer J. H. A. ZIMMERMANN aldaar heeft onze procuratie, ter liquideering der uitstaande zaken.

SOERABAYA, MARTENS & CO.

1 *Januarij* 1859. (72)

De ondergeteekenden hebben, gerekend van heden, ter dezer plaatse, onder de firma ZIMMERMANN & Co, opgerigt eene TOKO, COMMISSIEHANDEL en SCHEEPSLEVERANTIE; bevelende zich minzaamst in de gunst van Heeren ingezetenen dezer plaats en omstreken, benevens scheepsgezagvoerders aan

PROBOLINGO, D. MAURITZ MARTENS.

1 *Januarij* 1859. J. H. A. ZIMMERMANN.

(73)

De ondergeteekende biedt zich aan, tot het geven van **privaat onderwijs in het handteekenen,** tegen *f* 5, 's maands, voor iederen leerling.

Adres 3e. *School.*

(78) H. VELU.

Crediteuren van den gefailleerden handelaar OEIJ KOEN ING, worden verzocht eene Nota van hunne pretensien in te zenden vóór of op ultimo Januarij 1859, aan

(70) Mc. MILLAN MARTEN & CO.

Crediteuren en debiteuren in den boedel van den Heer J. SMITH, in leven koopman te *Grissee*, worden verzocht om binnen 2 maanden aangifte of betaling te doen aan (68)

GRISSEE, *Den Geassumeerden Executeur,*

15 *Januarij* 1859. D. W. VAN HUTTEN.

Mr. CARTER,

DENTIST,

heeft de eer bij deze kennis te geven dat hij alhier is aangekomen, en dagelijks van 10 tot 4 ure te spreken zal zijn, in de *Gattottan*, in het huis naast den heer VAN DEN DUNGEN.

Personen, welke hem wenschen te consulteren, worden beleefdelijk verzocht zulks zoo spoedig mogelijk te doen, daar hij slechts voor korten tijd alhier zal kunnen vertoeven.

Voor een stel tanden van . . . *f* 300 tot *f* 700

„ een enkele tand van . . . „ 40 „ „ 50

„ het schoonmaken der tanden „ 15.

„ het invullen der tanden

met goud, ieder . . . . „ 15.

„ het uittrekken der tanden, ieder„ 15. (75)

TE HUUR TE MALANG.

Twee aangename en aan den grooten postweg gelegene HUIZEN.

Te bevragen, bij

(97) C. S. R. WIJNMALEN.

TE KOOP

EEN NIEUWE VIS A VIS.

EEN DITO MILORD,

(96) bij ADAM & CO.

Chineesche Kamp.

SUIKERPANNEN.

Te verkrijgen bij de ondergeteekenden, en te bezigtigen in hunne pakhuizen aan de *Kaliemaas.*

SOERABAYA, HILL BROEKMAN & CO.

21 *Januarij* 1859. (86)

BOEK- EN KANTOOR HANDEL

VAN

GEBR. GIMBERG & CO.

VERKRIJGBAAR:

TEEKENPAPIER in soorten.
DECALQUEER LINNEN.
DECALQUEER- en VEGETALPAPIER.
ECHTE FABERS TEEKENPOTLOODEN, zwart, rood en blauw.
ENGELSCHE PASSERDOOZEN.
DITO WAARLOOZE PASSER en TREKPENNEN.
BASTETS- PENNEMESSEN in schede.
BERLIJN ZILVEREN POTLOODPENNEN.
GOMELASTIEK NATUREL.
STEREOSCOPEN met *Daguerréotype platen.*
ELASTIEKE BANDJES enz. (90)

OP NIEUW ONTVANGEN

IN HET DAMES MODE-MAGAZIJN

VAN

MEJUFVROUW M. DE BRUIJN.

CRINOLINES.
EEN GROOT ASSORTIMENT DAMES en KINDER STROOHOEDEN.
DE NIEUWSTE LINTEN.
PRACHTIGE BOUQUETTEN en VEDEREN.
COIFFURES.
MANTILLES.
WIT en GEKLEURD TARLATAN.
DAMES en KINDERSCHOENEN.
GLACÉ en ZIJDEN HANDSCHOENEN.
EXTRA ODEURS, enz. (69)

PAS ONTVANGEN

PUIKE BOTER.

(94) Bij L. W. VAN DER ZWAAN & CO.

ELASTIEKE BALLEN.

VERKRIJGBAAR

(91) Bij GEBR. GIMBERG & CO.

OP NIEUW ONTVANGEN

ALLE SOORTEN VAN GLASWERK ALS:

BIER-WIJN-MADERA-BITTER-LIKEUR-RHIJNWIJN en CHAMPAGNE GLAZEN, verkrijgbaar in stellen en bij dozijnen, verder KRISTALLEN KARAFFEN en VINGERGLAZEN.

(74) MOSSEMBEKKER & CO.

WISSELS OP NEDERLAND,

verkrijgbaar bij het *Agentschap van de Factorij der Nederlandsche Handelmaatschappij te Soerabaya.* (92)

KANTOOR-ALMANAK VOOR 1859.

OPGEPLAKT. à . . . . . *f* 1.—

ONOPGEPLAKT. „ . . . . . „ —60,

à contant bij

(1159) E. FUHRI & CO.

SOERABAYA, den 24sten Januarij 1859.

Bij het ter perse leggen dezer was de post van de West nog niet aangekomen.

JONGENS WEEZEN-INRIGTING TE SOERABAYA.

Bedrag der inschrijvingen tot en met den 8sten Januarij 1859.

GULDENS EN CENTEN.

WAAR INGESCHREVEN.	In Eens. VAN 2000	VAN 1000	VAN 500	VAN 100 TOT 500	VAN MINDER DAN 100		TOTAAL.		's Jaars. VOOR A.		VOOR B.	TOTAAL.	
Transport . . .	4000	4000	12000	14475	5814	57	40289	57	3293	94	19200	22493	94
SOERABAYA . .	„	„	„	100	„		100		„		„	„	
BANJOEMAAS .	„	„	„	„	25		25		„		60	60	
HET LEGER . .	„	„	„	„	130		130		6		72	78	
TOTAAL. . .	4000	4000	12000	14575	5969	57	40544	57	3299	94	19332	22631	94

BATAVIA, *den 10den Januarij 1859.*

J. C. REIJNST.

DJOKJOKARTA. — Den 23sten Julij 1858 is alhier op 75 jarigen ouderdom overleden de Pangeran Adipati Pakoe Alam, wiens opregte trouw aan het Nederlandsch-Indische gouvernement en vele den lande bewezene diensten steeds op grooten prijs gesteld zijn. Als opvolger in des overledenen gebied en bevel over het Pakoe Alamsche legioen werd zijn zoon, de Pangeran Ario Sasro Ningrat benoemd. Zijne verheffing had te Djokjokarta den 29sten December jl. met veel plegtigheid plaats. Nadat zich de Pangeran bij den resident had vervoegd, in wiens woning alle notabelen waren vereenigd, beëedigde hij de hem voorgehouden acte van verband, waarop de resident hem in naam van het gouvernement verheven verklaarde tot Pangeran Adipati, met den naam van Soerio Sasra Ningrat. Terwijl het geschut van het fort met elf schoten den afloop dezer plegtigheid verkondigde, werd de nieuw benoemde Pangeran Adipati door de aanwezigen geluk gewenscht en door den resident op de navolgende wijze toegesproken:

„Het is mij eene hoogst gewigtige en treffende taak geweest, U, Pangeran Adipati Soerie Sasra Ningrat, op dit oogenblik te hebben mogen verheffen tot het hooge standpunt, hetwelk uw waardige vader, mijn veeljarige trouwe vriend, wijlen de Pangeran Adipati Pakoe Alam, bijna dertig jaren lang met zooveel lof heeft bekleed.

„Ik mag dan ook deze indrukwekkende gelegenheid niet laten voorbijgaan zonder nog een laatst woord aan zijne nagedachtenis te hebben gewijd. Wij stonden allen nog zoo kort geleden met een bedrukt gemoed, velen met een bedroefd oog, bij het graf van dien hoogstverdienstelijken man.

„Braaf, regtschapen en nederig van harte, opregt van gemoed, rein van zeden, stil en eenvoudig in zijnen handel en wandel paarde hij daaraan tevens eene groote scherpzinnigheid en juistheid van oordeel en ging hij zijne ondergeschikten door de hem aangeborene zucht tot orde en stipte pligtsbetrachting, in het goede steeds ijverig voor. Hij was in één woord het toonbeeld van een waardigen Javaanschen groote. — Hij was den Hoofden van gewestelijk bestuur door zijne groote ervaring en ondervinding immer een beproefde vraagbaak en raadsman; en evenals zijn vader reeds, was ook hij onafgebroken van het gouvernement de verkleefdste dienaar.

„Het eereteeken der Orde van ridder van den Nederlandschen Leeuw versierde daarom met regt zijne borst.

„Ik heb den stervenden, braven man dan ook in zijne laatste oogenblikken het lijden verzacht door hem namens het gouvernement, hetgeen hij zoo innig trouw had aangehangen, voor zijne bewezene diensten mijnen opregten dank te betuigen en hem de verzekering te geven, dat, zoo die ook al niet meer aan hem zelven kunnen worden vergolden, het gouvernement echter een beschermend oog op zijne achterblijvende betrekkingen gevestigd houdt.

„Deze aan den ontslapene, — die zacht en in vrede ruste, — gedane plegtige toezegging verwezenlijkt zich reeds nu in dit oogenblik. — Gij hebt zoo even, Pangeran Adipati, in mijne handen, als vertegenwoordiger van het gouvernement en ten aanhoore van deze aanzienlijke schare van omstanders den eed tot stipte nakoming der aan U gestelde voorwaarden op plegtige wijze op den Koran bezworen.

„Laten die woorden U immer helder voor den geest zweven en uwe handelingen bestieren.

„Wees erkentelijk jegens het gouvernement voor de hooge gunst, die U op nog jeugdigen leeftijd wordt geschonken en bewijs zulks door uwe onwankelbare trouw en verkleefdheid.

„Wees uwe achtingswaardige moeder en grootmoeder op haren hoogen leeftijd dezelfde eerbiedige en liefderijke zoon, als tot heden. Wees uwe verdere betrekkingen tot een krachtigen steun en leidsman. Bestier uw gebied met een strikt regtvaardig gemoed en met eene vaste hand tot heil en voorspoed van de U toevertrouwde bevolking en tot bevordering ook der belangen van het Rijk van den vorst van Djokjokarta. — Hebt gij raad en ondersteuning noodig, zoek die waar gij ze immer het best vinden kunt, bij 's gouvernements vertegenwoordiger, — in één woord, houd het oog steeds gerigt op het voorbeeld van uwen verdienstelijken vader, en Gods zegen zal op U rusten en Gij zult eenmaal ook waardig zijn te dragen den Eerenaam van Pakoe Alam!"

Deze eerenaam namelijk zal de Pangeran Adipati op zijn 40ste jaar erlangen, als hij door daden zal hebben doen blijken, dat hij zich deze gunst waardig heeft gemaakt.

Vervolgens gingen de Resident en de Pangeran Adipati, in de geele koets van den sultan gezeten, en geëscorteerd door de dragonders van Pakoe Alam naar den kraton, waar de Resident in de bangsal kentjono den nieuwen benoemde voorstelde.

Nadat de Pangeran Adipati den resident naar diens woning had teruggeleid, begaf hij zich vergezeld door den kommandant der Djokjokartasche schutterij in plegtigen optogt naar zijnen dalem, ten einde daar den resident te ontvangen. Bij het voorbijrijden van het fort salueerde dit den Pangeran Adipati met negen schoten.

Binnen den dalem van de hoofdpoort Kidangan af tot aan de woning stond de inlandsche barissan van den prins geschaard, terwijl de infanterie van het legioen aan den ingang van de poort Donoworo paradeerde.

De resident door een talrijk gezelschap gevolgd reed een half uur later in de daartoe afgezondene staatsie-koets der Pakoe Alaman en geëscorteerd door de dragonders van het legioen naar den dalem. Aan de woning Donoworo op het voorplein kwamen hem de Pangeran Adipati en alle prinsen en officieren van het huis te gemoet.

Een bezoek werd afgelegd bij de Ratoe weduwe en de Raden Ajoe, gemalin van den pangeran Adipati, waarna het geheele gezelschap in de pandopo plaats nam. De panghoeloe der Pakoe Alaman deed een gebed; de prinsen en hoofden van het Huis boden den nieuw verheven Pangeran Adipati de gebruikelijke hulde aan: twee toasten werden gedronken, één door den resident op de gezondheid van den Pangeran Adipati, van de Ratoe's zijne grootmoeder en moeder, en van zijne gemalin; en één door den Pangeran Adipati op den resident, welke toasten telkens door drie salvo's uit handgeweer werden vergezeld. Nadat de resident afscheid genomen had eindigde de plegtigheid van dien dag.

(*Jav. Court.*)

In den namiddag van den 13den December. s' middags ten 4 ure, werden de inwoners van Ternate eensklaps door eene sterke aardbeving verschrikt, zooals zij reeds in langen tijd niet hadden gevoeld.

De aardschuddingen hadden gelukkig eene horizontale beweging van het Z. naar het N., welke ruim twee minuten aanhielden.

De hechtste steenen en houten huizen werden als kaartpapier door elkander geschud, terwijl alles een vreesselijk geraas maakte. — Ongelukken zijn er niet te betreuren geweest; een klein kind dat zich digt onder eene muur in de chinesche kamp bevond, had bijna den dood onder het afvallende puin gevonden, zoo het nog niet gelukkig door den vader bij tijds weggetrokken ware geworden.

Te gelijk had er zulk eene zware zeebeving plaats, dat men op Z. M. stoomschip *Suriname*, hetwelk dien zelfden morgen, te gelijk met eene stoomboot van den heer Cores de Vries, naar Kema was vertrokken, de schokken zoodanig waarnam, dat men in de veronderstelling verkeerde dat Ternate in puin zoude liggen, hetwelk ook zeker het geval ware geweest zoo men in plaats van horizontale, vertikale schokken hadde gehad.

De krater van den berg heeft in die maand ongewoon gerookt.

Over het algemeen heeft men in deze streken veel zwaar weer gehad, zoodat eenige schoeners en Podewakkas zijn terug geslagen, en met nood de haven van Ternate zijn binnengeloopen.

(*Soer. Court.*)

Men meldt ons van Macassar, dd. 17 December 1858:

Met 1 October ll. werd hier de nieuwe muntwet in wandeling gebragt. Aanvankelijk ontstond er eenige verwarring onder de inlandsche handelaars, en toen zij eindelijk begrepen, dat vijf cents gelijk zijn aan zes duiten, of omgekeerd, zijn zij ook zoo slim geweest, om de prijzen van hunne waar op te slaan, daar zij niets van de herleiding wilden weten, zoodat, wat vroeger vijf duiten kostte nu ook met vijf cents moet betaald worden.

— Gij weet, dat ruim eene maand geleden uit het detachement te Segerie, 30 palen ten N. van Maros, 8 man met 1 sergeant (allen Javanen) met hunne wapens naar Boni zijn gedeserteerd, welk voorval op Macassar eene groote sensatie heeft verwekt, zoodat de militaire kommandant aldaar, eene kommissie, bestaande uit 2 kapiteins, naar Segerie heeft gezonden, om de zaak te onderzoeken. De afloop daarvan is, zooals ik gehoord heb, dat het overige gedeelte der inlandsche manschappen, afgelost is ter voorkoming dat zij het voorbeeld hunner kameraden zouden volgen. U moet weten, dat het detachement op die plaats dagteekent van den laatsten opstand aldaar in Mei 1855, dus nu ruim 3½ jaar, waarbij de ambtenaar Collot d'Escury vermoord is geworden. Van dien tijd af zijn die soldaten nog niet afgelost geworden; het gevolg waarvan was, dat zij te veel met de Boeginesche bevolking in aanraking kwamen.

(*Bat. Handelsblad.*)

ENGELAND.

„Waarom beproeft men niet om eene telegrafische gemeenschap met Amerika daartestellen, zonder daartoe een „kabel te leggen?", is eene vraag die wij in de *Dundee Advertiser* lezen. — In Dundee leeft een wetenschappelijk man, die slechts voor de wetenschap leeft, en wiens ontdekkingen met de schoonste resultaten van eenen Faradaij, Wheatstone en Morse kunnen worden vergeleken, zoo ze die al niet overtreffen. — Ware die man op eigen voordeel bedacht geweest dan zou hij reeds lang beroemd en rijk zijn geweest, doch hij arbeidt voor de wetenschap in aller belang, terwijl zijn eigen belang niets bij hem geldt, en nog kortelings heeft het Gouvernement hem door het aanbod van een jaargeld uit zeer moeijelijke omstandigheden gered. — Hij echter die 's mans werkplaats binnen treedt, gevoelt dadelijk dat die eenvoudige onderzoeker van de geheimen der natuur eenen rijkdom van kennis bezit, die van groote waarde is op het gebied der wetenschap.— Eene van zijne ontdekkingen zagen wij dezer dagen aanschouwelijk voorgesteld in eene model, dat op zijne tafel stond en dat, als het op de tafel stond in de vergaderzaal der Atlantische Telegraaf Compagnie, de Heeren Directeuren welligt in verzoeking zou brengen, om eene proef te nemen of zij niet zonder kabel of geleiddraden met Amerika konden telegrapheren. — Het model, dat wij zagen bestond zeer eenvoudig uit eene langwerpige bak, die met water was gevuld, en aan welker beide einden een klein koperen plaatje is aangebragt. Die koperen plaatjes zijn aan de keerzijde verbonden met eene electrische batterij, en de werking dezer toestel is, dat, zonder geleiddraad hoegenaamd, de electrische stroom door het water gaat en op de gewone wijze de seinen aan de tegenovergestelde zijde overbrengt. — De theorie is dat het koperen plaatje aan de overzijde de electrische stroom aantrekt. Men zou hier tegen kunnen aanvoeren dat hetgeen hier op eene kleine schaal uitvoerbaar is, op grootere schaal zou mislukken. — Daarop antwoorden wij dat de Heer Lindsaij, — deze is des uitvinders naam — nog niet in de mogelijkheid is geweest om zulke proeven te nemen als hij wel wenschte, doch te Portsmouth is eene proef genomen en heeft volmaakt aan het doel beantwoord, door een water van eene halve mijl breed, en, wanneer het op zulk eenen afstand goed werkt, is dat voldoende grond om ten minsten de mogelijkheid te veronderstellen, dat tot die werking eenen grondslag ligt, sterk genoeg om den electrischen stroom van Engeland naar Amerika over te voeren.

— Op den 9den November bevond zich onder de hooge gasten te Guildhall, de zoon van Said Pacha, divisie generaal, van den rijpen leeftijd van 47 jaar, die zich in zijne kleine uniform, met een zwaard van ƒ 24,000. en onder de nieuwsgierige blikken en liefkozingen der dames volstrekt niet verlegen gevoelde. — Zijne kleine hoogheid was onder de hoede van zijnen geneesheer, die de qualiteit en quantiteit der snoeperijen bepaalde, die hij eten mogt, doch de divisiegeneraal was een model van matigheid, in vergelijking van wat een Engelsch soldaatje van dien onderdom zou geweest zijn. — Nadat hij naar hartelust zich aan tafel had tegoed gedaan gaf Zijne Hoogheid last dat men hem van zijne laarzen zou ontdoen en stond daarna genadiglijk toe dat men hem naar het balcon bragt, waar hij zich amuseerde met naar de Speeches te luisteren.

— De Heeren German & Zoonen hebben uitgevonden, en zijn gepatenteerd voor eenen nieuwen voortstuwer, ter vervanging der raderen en van den schroef der stoomschepen. In tegenwoordigheid van Hare Majesteit, den Prins-Gemaal en den Generaal Majoor Greij zijn op het meer bij Windsor Castle de proeven daarmede genomen. — Het model, met de stoomketel en machines alles compleet, was niet meer dan vijf voet lang en een voet breed, en door een touw dat aan het roer was bevestigd en van den oever af werd gedirigeerd, stoomde het vaartuigje in elke aangegevene rigting op de meest voldoende wijze.

FRANKRIJK.

Te Gardanne, departement Bouches du Rhône, vond dezer dagen een zeer vreemd voorval plaats. — Een pachter, die gewoon was zijnen ezel altijd vreesselijk te slaan, was op eenen zekeren dag in die mishandeling nog verder gegaan dan gewoonlijk. — Het bleek evenwel dat het spreekwoordelijk geworden geduld van den ezel eindelijk was uitgeput, want naauwelijks was hem het tuig afgenomen of hij viel op zijnen heul aan, wierp hem op den grond, beet en verscheurde hem waar hij hem maar vatten kon en trapte hem met de voorpooten. — De man riep om hulp, doch toen die kwam was hij reeds zoodanig toegetakeld dat hij weinige uren daarna stierf.

— Rauville-la-Place, departement de la Manche, was dezer dagen het tooneel van eene vreesselijke moordscène. — Een soldaat, Risbeij genaamd, was met verlof om zijne familie te bezoeken, toen zich teekenen van krankzinnigheid bij hem openbaarden en, dewijl hij soms tot kwaadaardigheid oversloeg had de geneesheer bevolen dat hij naauw bewaakt zou worden. — Dit blijkt echter niet altijd even zorgvuldiglijk te zijn nagekomen geworden, want op eenen oogenblik dat hij alleen in huis was met eenen kranken broeder, vermoordde hij dezen, die te bed lag met eene bijl, waarna hij het huis in brand stak, terwijl hij de buren die hem daarin wilden tegengaan met den bijl dreigde. — Toen het huis goed in brand stond rende hij het open veld in, waar hij drie boeren ontmoette die op het gezigt van den brand ter hulp kwamen aansnellen. — Twee van dezen doodde hij met den bijl, terwijl de derde zich door de vlugt redde. — Daarop liep hij de openstaande kerkdeur binnen, waar hij den ouden doodgraver ontmoette, die hij met een slag van de bijl dood aan zijne voeten uitstrekte. — Niets hem meer in den weg staande lag hij zijne bijl neder en ging de trappen van het altaar op, nam de gewijde vaten, de wijn en ouwel, en begon den priester na te bootsen, zoo als die doet wanneer hij de mis bedient. Hiermede was hij druk bezig toen de pastoor met eenige gendarmes binnenkwam. De eerste bevel hem op den toon van commande, van het altaar aftekomen, waaraan de ongelukkige krankzinnige dadelijk gehoorzaamde en zich gedwee door de gendarmes liet binden.

PRUISSEN.

In Pruissen wordt zeer dikwijls door de geestelijken geweigerd om personen te huwen die van eenen vroegeren echtgenoot of echtgenoote zijn gescheiden, zoodat dezulken voortdurend genoodzaakt zijn zich naar eene der andere Duitsche bondsstaten te begeven, ten einde hun huwelijk voltrokken te zien. — Kortelings wendde zich een Pruissisch gendarme, die met eene van haren echtgenoot wettiglijk gescheidene vrouw wilde trouwen, tot den geestelijken van zijne geboorteplaats, om het huwelijk te voltrekken, en toen deze zulks weigerde, wendde hij zich tot zijnen bevelhebber om een verlof naar Gotha. — Op verzoek echter van de geestelijkheid werd hem ook dat verlof geweigerd. — Daarop zond toen de bruid een request aan den Prins Regent, en, nadat zijne Koninklijke Hoogheid zich had vergewist dat *zij* niet de aanleidende oorzaak was geweest van het verbreken van haar vroeger huwelijk, gaf deze last dat den gendarme een verlof van 14 dagen zou worden verleend, en dat men in de boeken uitdrukkelijk er moest bijvoegen dat zulks was geschied ten einde hem in staat te stellen te huwen.

OOSTENRIJK.

Reeds menigwerf werden van verschillende zijden klagten gehoord over het onbegrijpelijk aantal valsche banknoten van de Oostenrijksche nationale Bank, en wel voornamelijk van die van honderd florijnen, welke met zooveel juistheid waren nagebootst, dat de geëmploijeerden der Bank zelve die naauwelijks van de echten konden erkennen. Nu kreeg dezer dagen de Hamburgsche Policie een telegram van Londen, houdende de tijding dat te Hull twee Hongaren op het punt waren van zich naar Hamburg in te schepen, welke beide heeren verdacht werden van met die valsche-banknoten-zaak meer dan bekend te zijn. — De Hamburgsche policie maakte gebruik van deze informatie en had het geluk de beide schuldigen in het stadje Wandsbeck, in het Holsteinsche, op heeter daad te betrappen. In hunne koffers vond men niet minder dan 10.000 stuks van die valsche billetten van fl. 100. en die, met de beide gevangenen, aan de Oostenrijksche authoriteiten zijn uitgeleverd.

SPANJE.

In de voornaamste maritime arsenalen van het rijk heerscht thans eene groote drukte. — De spaansche zeemagt, die gedurende het laatste jaar reeds met 5 stoomfregatten en 16 kleinere oorlogsvaartuigen is vergroot, zal, zooveel de geldmiddelen des rijks zulks veroorloven, met den meesten spoed worden versterkt. — Thans bestaat dezelve uit 4 schroefstoomfregatten, waarvan 1 van 50 stukken en 360 paardenkracht, 4 van 35 stukken en 360 paardenkracht elk; 9 schroefstoomscheepjes elk van 1 stuk en 80 paardenkracht, drie raderstoomschepen, elk van 500 paardenkracht en 26 stoomoorlogssloepen, hetwelk in het geheel eene magt uitmaakt van 42 stoomvaartuigen, te zamen voerende 292 stukken en 8910 paardenkracht. De zeilschepen zijn 2 linieschepen en 2 fregatten, de laatsten van 74 stukken. — In aanbouw zijn er thans 13 corvetten en schijnt men te mogen verwachten dat in den loop van dit jaar de zeilschepen tot het getal van 41 bodems voerende 560 stukken, zullen worden opgevoerd.

AMERIKA.

Vroeger reeds maakten wij melding van de uitvinding van een kanon, waaruit men tot dertig schoten p. minuut had gelost; thans echter zijn de geweerfabrieken te New-York druk bezig met het maken van eene soort buks, die even vlug schiet, doch naar een geheel verschillend stelsel is vervaardigd. — De uitvinder heeft dezelve den naam gegeven van „*Vulkanisch vuurwapen*" en het is eene wijziging, met groote verbeteringen, van eenen Pruissischen naaldbuks. Het kruid, dat een deel der lading uitmaakt, is benevens het slaghoedje, in den kogel bevat en men kan de geheele patroon (in zoo verre de kogel, die de lading in zich bevat een patroon kan genoemd worden) gedurende verscheidene uren in het water leggen, zonder dat zulks dezelve in het minst zal schaden, en evenzoo kan dezelve in vuur worden gelegd zonder dat dezelve zal ontbranden. — Deze kogels zijn, voor zooveel de lengte van het wapen zulks toelaat, in eene buis, die langs de geheele lengte der loop van den buks of van het pistool is aangebragt, en worden door een spiraal- veer tot achter in den loop van het wapen nedergeduwd, tot dat de geheele buis geledigd is. — Elke kogel die aldus in de zoogenaamde kruidkamer komt, wordt afgeschoten doordien eene naald door het slaghoedje dringt en aldus de ontploffing te weeg brengt. — De kogel is van den vorm der Minié kogels en kunnen er op de omschrevene wijze 30 per minuut worden afgeschoten.

De berigten uit New York loopen tot den 3den November.

De verkiezingen voor het congres zijn in Massachusetts geheel en al ten voordeele van de zoogenaamd Amerikaansche republikeinen uitgevallen. Nagenoeg de zelfde uitkomsten meldt men uit New York, New Jersey, Michigan, enz. In Illinois vielen de verkiezingen ten nadeele van de regering uit.

— Volgens eene dépêche uit Washington in de *New-York Herald* van 31 October, hebben Engeland en Frankrijk

aan de Amerikaansche regering in eene formele nota te kennen gegeven, dat zij tot het besluit zijn gekomen om op de bepalingen van het Bulwer Clayton tractaat, gelijk zij dit uitleggen, te blijven staan, en krachtens dit tractaat de door den heer Belly opgerigte maatschappij voor eene postdienst over de landengte van Panama te beschermen.

— De president Buchanan heeft eene proclamatie uitgevaardigd om te waarschuwen tegen deelname aan expeditien van Walker tegen Nicaragua.

— Aan de *New York Tribune* wordt uit Washington geschreven, dat een speciaal agent naar China gezonden zal worden om de ratificatien van het door den heer Reed gesloten tractaat uit te wisselen. Laatstgenoemde heeft verzocht teruggeroepen te worden, welk verzoek zal worden ingewilligd. De sluiting van dit tractaat zal overigens in de boodschap van den president als eene overwinning van de vredelievende staatkunde worden aangekondigd.

— Generaal Paez heeft den 29sten October een bezoek bij den president Buchanan afgelegd. Men zegt dat generaal Paez met een oorlogsschip der Vereenigde Staten naar Venezuela zal terugkeeren.

— Mevr. Amalia Schoppe, geb. Wiese bekend om hare talrijke letterkundige werken, is in 67 jarigen ouderdom te New York overleden.

— Brieven uit Mexico schilderen den toestand des lands voortdurend met de zwartste kleuren af. Van regt en wet is geen sprake meer en de weinige vreemde gezanten, die nog gebleven zijn, hielden zich steeds bezig hunne landgenooten tegen de gewelddadigheden der regering te beschermen, zonder dat dit hun evenwel altijd gelukte. Zoo werden nog onlangs twee Engelsche handelaren te San Luis door generaal Miramon alleronbillijkst bejegend; zij werden opgeligt en gedwongen tusschen soldaten te marcheren. De vijandelijke legers schijnen den strijd te mijden; zij snijden elkander echter den toevoer af, versperren de wegen en belemmeren het verkeer. Een voorval, dat eerst onlangs plaats had kan een juist denkbeeld van den tegenwoordigen toestand geven. Den 19den September, bij de plegtige ceremonie, welke ter herinnering aan de onafhankelijkheidsverklaring plaats vond, wierp een gemeene kerel den president Zuloaga een pak speelkaarten toe, gewikkeld in een vel van een gebedenboek. Het laatste was eene zinspeling op zijne clericale rigting, terwijl de kaarten moesten herinneren aan het feit, dat Zuloaga nog voor weinige jaren croupier bij eene speelbank was. En zoo iets kon straffeloos plaats vinden!

— Een gedeelte der tegen Tampico bestemde Spaansche vloot was den 25sten October van Havana vertrokken.

— Berigten uit Caraccas van 25 Sept. melden dat de vriendschappelijke betrekkingen tusschen Venezuela en Engeland en Frankrijk geheel en al hersteld waren.

— De Braziliaansche kamers zijn den 12den Sept. door den keizer gesloten. De staatkundige aangelegenheden namen den meesten tijd weg, zoodat verscheidene andere kwestien, waaronder die tot regeling van het burgerlijk huwelijk, niet in behandeling konden komen, zijnde zelfs het budget niet in stemming gebragt, ten gevolge waarvan de kamer van afgevaardigden, op het punt van uiteen te gaan, eene wet heeft goedgekeurd, waarbij het budget van het vorige dienstjaar ook aangenomen werd voor 1859/60.

— Volgens berigten uit Montevideo van 29 September is het tusschen die republiek en de regering van Brazilie gesloten handelstractaat geratificeerd.

— Het volgende moge dienen als een staaltje van den verwarden toestand waarin Mexico verkeert. Op den 29sten Maart van het verloopene jaar werd Tampico, eene van Mexico's voornaamste steden, aangevallen door eene bende onder aanvoering van zekeren Garza, die voorgaf in naam en op last van de confederatie te handelen. — Van dien dag af tot aan den 14den Mei werd de plaats door hem gebombardeerd, waarna hij door een uitval werd gedwongen teruggetrekken. Tegen het einde van Augustus echter werd de aanval hernieuwd, en dewijl een deel van het garnizoen tot hem overliep kwam hij toen in het bezit der ongelukkige stad. — Zijne eerste handeling was dat hij de kooplieden en de andere inwoners op eene gedwongen contributie stelde; daarna nam hij eenige handelsgoederen, ter waarde van ongeveer een half millioen gulden, in beslag, welke goederen reeds sedert maanden gereed lagen om naar de binnenlanden te worden gezonden, zoodra de veiligheid der wegen zulks zou doenlijk maken. — Als grond voor deze inbeslagneming gaf hij op dat, dewijl deze goederen waren ingevoerd gedurende den tijd dat eene onwettige magt, een tijdelijk beheer voerde, het niets afdeed of daarop al dan niet invoerregten waren betaald, dewijl die regten moesten worden uitgekeerd aan hem in zijne hoedanigheid als vertegenwoordiger van het wettig bestuur. — Dit alles echter was niet genoeg en werden nog de kooplieden van Tampico opgeroepen om bij te dragen tot eene gedwongene leening. — Een Engelsch koopman, zekeren Heer Peter Hazeon beantwoordde deze oproeping met een beroep op het 20ste artikel van het tractaat tusschen Engeland en Mexico. — Dit beroep echter was in Garza's oogen van geene de minste waarde. — Een twintigtal andere kooplieden, gehoorzaam aan de oproeping, verschenen op het bureau van het krijgscommissariaat en op hunne weigering om tot de gedwongene leening bij te dragen, werden zij op de gemeenste wijze mishandeld en daarna in de slechtste hokken van de slechtste gevangenis geworpen; en die gevangenis was eene Mexicaansche. — De Heer Hazeon echter was niet opgekomen en den daarop volgenden dag werden gevolgelijk vier sbirren naar zijn huis gezonden om hem met geweld weg te voeren. De Heer H. echter wilde zich evenmin aan deze gewelddadigheid onderwerpen als aan de vorige en de Engelsche Consul, die van het plaats hebbende behoorlijk werd onderrigt, begaf zich onverwijld naar het huis van den Heer Hazeon, vast besloten om hem, sooveel in zijn vermogen was, bijtestaan. — Dit alles echter hielp niet. — Een peloton van Garza's bende werd afgezonden om den weigerachtigen koopman met geweld in hechtenis te nemen. Te vergeefs was het dat de Engelsche Consul hen waarschuwde voor de gevolgen van hunne handelwijze, ... te vergeefs dat hij zich eindelijk, als een laatste middel, in de deur plaatste en alzoo de doorgang versperde, terwijl hij hen met de Engelsche vlag wuivende afwees! . . . . de koopman werd in hechtenis genomen, medegesleurd en in dezelfde gevangenis opgesloten, waarin zijne beroepsgenoten sedert den vorigen dag zuchtten.

De *Times* voert dit verhaal met verontwaardiging aan als een bewijs dat Engeland de inlijving van Mexico bij de vereeniging der Noord Amerikaansche staten oogluikend aanziet, even als in de zaak der Cubasche slavenhandel is geschied.

— In Canada heeft een vreeselijk voorval plaats gehad met eenen luchtreiziger, Thurston genaamd. Hij was bezig met bulten aan de ballon, waarin hij weinige oogenblikken te voren was nedergedaald, iets in orde te brengen, toen, door een verzuim van zijnen kameraad de ballon plotseling losbrak van de touwen, waarmede dezelve was vastgebonden. — Dadelijk rees dezelve hoog in de lucht, terwijl de ongelukkige Thurston buiten aan dezelve zich wanhopig hield vastgeklemd. De ballon, of liever derzelver gescheurde overblijfselen, zijn teruggevonden, maar het lijk van Thurston nog niet. — Toen de ongelukkige voor het laatst is gezien was de luchtballon op eene hoogte van, naar gissing, drie mijlen; en als men aanneemt dat hij van die hoogte is nedergevallen, dan heeft zijn ligchaam niet meer dan 31½ seconden tijds noodig gehad om de aarde te bereiken, gerekend tegen eene gemiddelde snelheid van 495 voet per seconde, en als men dan 's mans gewigt stelt op eene zwaarte van 126 ponden, dan is hij op den grond nedergekomen met eene kracht, die gelijk staat aan de drukking van 160000 ponden, eene kracht die genoeg is om hem diep in de aarde te begraven, als hij op zachte grond is neêrgekomen, doch is hij met zulk eene kracht op harden grond of op steen neergekomen dan moet zijn geheele ligchaam, vleesch, spieren en beenderen in zulke onzigtbaar kleine deeltjes zijn uitgespat, dat men er niets van kan terugvinden, als misschien een flaauw, naauw merkbaar teeken op de plek zelve waar hij is gevallen.

WEST INDIE.

Het gouvernements-advertentie blad van Suriname van 7 Oct' jl. berigt uit Paramaribo het volgende:

In den nacht van 4 op 5 dezer was er brand ontstaan in het huis aan de Fridericistraat, nabij de Drambradersgracht, aankomende den boedel A. v. Windhorst, terwijl de bewoner afwezig was. Het vuur deelde zich aan een belendend gebouw mede, zoodat beide eene prooi der vlammen zijn geworden.

Gisteren namiddag omstreeks twee ure was er wederom brand in eene kleine woning op een erf aan de Steenbakkersgracht, nabij de Fridericistraat, aankomende den boedel Sanches, waarvan de bewoner insgelijks afwezig was. Door tijdig toegebragte hulp is men het vuur spoedig meester geworden.

Te middernacht heeft men in dezelfde buurt brand ontdekt in een privaathuisje, hetwelk onverwijld omvergehaald, doch geheel afgebrand is.

Volgens particuliere berigten geloofde men te Paramaribo deze branden aan moedwil te moeten toeschrijven.

Hetzelfde blad bevat nog de volgende mededeeling:

Reeds geruimen tijd heeft het koloniaal bestuur middelen aangewend om de Boschnegers en Indianen tot zedelijk en godsdienstig onderwijs, vooral hunner kinderen, te bewegen, doch zonder eenig gewenscht gevolg. Onze landvoogd gaf daarom den moed niet op, maar droeg den inspecteur der domeinen, enz., die met de zaken der inlandsche bevolking is belast, op, om nogmaals pogingen aan te wenden ter bereiking van het voorgestelde doel. Als een gunstigen uitslag zijner bemoeijingen kunnen wij met genoegen mededeelen, dat het hoofd (granman) der Beccu-en Mousinga Boschnegers dezer dagen zijn zoon hier ter stede aangebragt en tot het genot van een geregeld schoolonderwijs toevertrouwd heeft aan genoemden inspecteur. Wij achten deze eerste proeve een zeer belangrijken stap, om beschaving onder de Boschnegers te verspreiden; er is veel reden om te onderstellen, dat de opperhoofden der andere stammen dat voorbeeld zullen volgen.

DE SPOORWEGEN HEDEN TEN DAGE, EN WAT ZIJ OVER HONDERD JAREN EN BIJ ALLE VOLKEN ZULLEN ZIJN.

Dit is de titel van een werk van den Heer Audiganne, dat onlangs te Parijs is in het licht verschenen; het is een titel die veel belooft, voorwaar, en het boek zal meer nog bevatten; wie kan er aan twijfelen, die het eerste deel heeft doorgelezen?

De Heer Audiganne heeft zich reeds sedert lang doen kennen als een man van degelijke studie. Zou hij thans louter aan verbeelding bot vieren, naar den naam van profeet dingen? Wil hij soms een horoscoop trekken? Stelt u gerust. Hij behoort niet tot de school van waarzeggers en voorspellers; hij gaat, met kennis toegerust, de wonderen na, die natuur en nijverheid onophoudelijk wrochten; hij roept wetenschappelijke gegevens in, om van hetgeen bestaat te besluiten tot wat vermoedelijk zijn zal. Opmerking en gevolgtrekking, ziedaar wat hem leidt.

Het boek van den Heer Audiganne is dus geen werk der verbeelding, hoewel de omvang van het onderwerp en het wegslepende van den stijl, aan de tastbare werkelijkheid het boeijende der meest vernuftige verdichtsels leenen. Hij doet ons den reusachtigen kamp aanschouwen des menschen met de stof; hij verhaalt ons het heldendicht der negentiende eeuw, verzamelt de verstrooide bestanddeelen van het schouwspel dat zich voor ieders oogen ontrolt, en waarvan hij aldus de strekking en de kenschetsende trekken opgeeft:

„Men zou bij den eersten oogopslag kunnen meenen, dat men eenige moeite zal hebben om in den chaos van verwarde gebeurtenissen, veelvoudige pogingen, vaak tegenstrijdige inzigten, de hoofdrigting van onzen tijd te onderscheiden. Slaat men het oog op den aanvang dezer eeuw, dan vindt men den geest der volken geheel en al toegewijd aan de verrigtingen van den krijg. Later ziet men dien in het worstelperk der staatkunde zwoegen, om instellingen van vertegenwoordiging in het leven te roepen; in het strijdperk der gedachte, hevige letterkundige twisten beslechten. Later weder schijnt de 19de eeuw gekweld door eene zucht naar maatschappelijke verbeteringen, die uit den aard zelven der hedendaagsche maatschappij voortspruit, maar die aan allen practischen vorm ontschietende, zich doldriftig mede laat slepen. Eindelijk, moede van dat streven en wederstreven, als afgemat onder het wigt der ondervondene teleurstellingen, is die eeuw, eens zoo aanmatigend op het gebied der afgetrokkene denkbeelden, er toe gebragt, zich schijnbaar het meest met de materieele zijde van het leven bezig te houden.

„Thans nu de 19de eeuw meer dan de helft van hare baan heeft afgelegd, is het wel geoorloofd zich af te vragen, welke hare gestalte in de geschiedenis zal wezen. Vooral op het gebied der stoffelijke belangen, zal zij eene bijzondere belangrijke rol hebben vervuld.

„Terwijl onder de slavernij der oudheid, of de dienstbaarheid van het leenwezen de mensch zelf het voornaamste werktuig ter ontginning scheen, is thans het werkelijk middel de exploitatie der stoffen.

„De verkregen uitkomsten in de middelen van vervoer is de schitterendste getuigenis, dat de 19de eeuw van haren industriëlen geest geven kon. Onder de gelijktijdige scheppingen van dien aard is er eene, waarin het best de rigtingen van dezen tijd kunnen worden zaamgetrokken, waardoor de ruimste wegen van den maatschappelijken vooruitgang zullen geopend worden; dat is: de schepping der spoorwegen. Sommige ontdekkingen, sommige toepassingen van de menschelijke vinding hebben het voorregt meer dan andere het karakter van den tijd, die haar ziet geboren worden, te vertegenwoordigen. In het tijdvak waarin de honderdjarige oorlog woedt, wordt het buskruid ontdekt. De boekdrukkunst verschijnt als het ware bij den dageraad van de groote beweging op het gebied des geestes, die de 16de eeuw zoo hevig zal beroeren. De ontdekking der verschillende toepassingen van stoomvermogen moest het deel zijn van een tijd, welks roeping het was den invloed der beschaving door de ontwikkeling der materiele kracht te verbreiden. De stoom, die langs het ijzeren spoor met ongeloofelijke snelheid menschenmassa's en massa's koopwaren heendraagt, is wel het meest sprekend, het meest karaktiserend feit van onze dagen. De 19de eeuw zal voor de toekomst de *eeuw der spoorwegen* zijn."

Uit dit verheven standpunt omvat de Heer Audiganne het geheel van zijn onderwerp. Hij bestudeert als kunstenaar en als denker het organisme van den spoorweg, dit groote voertuig der nieuw beschaving, en bij de eerste stappen reeds bemerkt hij, dat hij in plaats van een voltooid ligchaam, nog als het ware slechts de kiemen daarvan voor zich heeft. Hier ook, in het bijzonder als in het algemeen, zoowel ten opzigte van de spoorbaan, als in elk ander opzigt, leidt het gemis van eene practische formule tot ijdele vervoering. Welke rol komt den Staat toe bij den aanleg en de exploitatie? Welke moeten de betrekkingen der compagnien, hetzij tot andere ondernemingen van vervoer, hetzij tot handel en nijverheid wezen? Welke moeten in de zedelijke orde de gevolgen zijn der verplaatsing, die reeds onder de bevolkingen wordt waargenomen en die de steden ten koste van het platte land overbevolkt? Ziedaar zoo vele vragen die tot nog toe zonder voldoend antwoord gebleven zijn; zoo vele vraagstukken in twijfel en onzekerheid gelaten. Men tast hier nog in den donker, de sphynx geeft hare geduchte raadsels op en verslindt de geslachten die ze niet wisten op te lossen.

Het werk van den Heer Audiganne heeft vooral ten doel eenige der onbekenden op te lossen, die hier den voortgang beletten; den aanleg van spoorwegen te ontrukken aan het empirisme; door het stellen van vaste en algemeene beginselen; orde in de anarchie te brengen; het duistere in dezen, weg te nemen. Zonder het te verbergen, dat in zulke onderwerpen veel aan het verrassende van verbetering en toeval moet worden overgelaten, vraagt de schrijver zich vastberaden af wat de spoorwegen zullen wezen over honderd jaren, op het tijdstip, dat een groot aantal concessien ophouden, of veeleer, welke er de waarschijnlijke gevolgen van zullen zijn in de landen, waar zij geroepen zijn te werken? Het komt hem voor, dat de goudmakers hun tijd hebben gehad; het oogenblik is gekomen hunne ondervinding op te zamelen en de zekere wetenschap uit hunne smeltkroezen te scheiden! Zijn de bestanddeelen tot beoordeeling, die het vierde eener eeuw opgeleverd heeft, voldoende om op stelligen toon de wijze van inrigting en de economie der spoorwegen vast te stellen? Geven zij de wetenschap grond om gevolgtrekkingen op te maken en de nog ongeordende bewegingen te regelen van dat ontzaggelijke net, dat eindelijk onzen ganschen aardbol zal omsluiten? De Heer Audiganne gelooft het. In het eerste gedeelte van zijn werk verzamelt hij een voor een de verkregen feiten, groepeert en rangschikt ze, zoo om er eenige regels van dadelijke toepassing uit af te leiden, als om ons nog te gewennen aan die vergezigten, die hij zich voorstelt voor ons te openen, want hij weet zeer wel dat eer men in de sterren kan lezen, het goed is toe te zien of men niet een put onder de voeten heeft. Hij begint dus waar te nemen, te analyseren, later zal hij op zijne bevinding gevolgtrekkingen voor de toekomst doen rusten.

Ieder denkbeeld heeft zijn eigen vorm. De Heer Au-

diganne heeft in zijn werk de orde gevolgd, die hem de aard zelf voorschreef van een tweeledig onderwerp, dat even als Janus, een gelaat naar het verleden, waaronder ook het heden, een ander naar de toekomst gekeerd heeft.

De geschiedenis der spoorwegen van haren oorsprong tot op onze dagen, vertoont drie tijdperken van ontwikkeling, die men aldus kan kenschetsen: uitvinding of ontwerping, en eindelijk verwezenlijking of eigenlijke aanleg. Ieder dezer tijdperken heeft zijne twijfelingen en strijd, zijne zwakheden en teleurstellingnu gehad.

In de laatste eeuw bereidt Engeland de hervorming der wegen van gemeenschap voor, door de vernieuwing van zijn stelsel van groote wegen. De Mac Adam maakt grooten opgang; de wegen á la Stephenson maken den grond geschikt tot de ontvangst der spoorweg-rails. In 1760 had de Hertog van Bridgewater het eerste Engelsche kanaal, dat van Liverpool naar Manchester, aangelegd en het zijn naam gegeven, dien het nog draagt. De onderneming aanvankelijk als eene dwaasheid beschouwd, leverde weldra winsten van ruim een mill. gulden jaarlijks op, dat was omstreeks zoo veel als zij gekost had. Zoo werd dan ook het voorbeeld des Hertogs van Bridgewater allerwege gevolgd. Later moesten de spoorwegen op hunne beurt als onzinnige droomen worden uitgekreten, en eerst op den langen duur kon men zich er aan gewennen, die als eene ernstige zaak op te vatten.

Hieruit kan men opmaken, welke afstand, zoowel uit een stoffelijk als zedelijk oogpunt, ons tijdperk van het naastvoorgaande afscheidt.

(Wordt vervolgd.)

INGEZONDEN STUKKEN.

Naar aanleiding van het geestig stukje van den heer Retel, in de *Oostpost* van 20 Januarij 1859 No. 6. in repliek op mijn art. van 17 Januarij b. v. No. 5, stel ik als vervolg van mijn vorig schrijven bekend:

dat de algemeene verslagen van het onderwijs in N. I. van 1852—1856 zeer uitweiden over den aanwas van kinderen bij de *Gouvernements 2de lagere school* alhier;

dat bladzijde 69 van het verslag van 1855 alleen voldoende is, om dit aan te toonen;

dat dien ten gevolge *eene 3de school* is opgerigt en in werking gebragt, om aan al die kinderen plaats te bezorgen;

dat van ultimo 1852, toen er slechts *twee onderwijzers* en *een ondermeester* aan die bloeijende inrigting werkzaam waren, nog *vier onderwijzers* en *een ondermeester* zijn benoemd geworden; maar ook dat de geheele vermeerdering van kinderen, thans in de *2de* en *3de school* verdeeld, zich van Mei 1852 tot Januarij 1858, alleen heeft bepaald tot een schraal *twintigtal.*

Dat bij de *1ste school* alhier, welke thans 94 *leerlingen* telt, in gezegd tijdvak, eene vermeerdering heeft plaats gevonden van *zes en vijftig kinderen*, hetwelk de algemeene verslagen wel niet aantoonen, maar dat toch uit mijne *onderwijzers-verantwoordingen*, waarvan de duplikaten bij den secretaris Hageman berustende zijn, blijken kan.

In welken toestand het onderwijs in *deze school* bevonden wordt kunnen de sub-kommissie van onderwijs en de ouders mijner leerlingen beoordeelen, en ik heb alle redenen om te gelooven, als daarbij in aanmerking genomen wordt, dat in de eerste helft van 1857 en bijna het geheele jaar 1858 er van het personeel, wegens ziekte en andere omstandigheden, één onderwijzer gemankeerd heeft, dat die beoordeeling niet anders dan gunstig zijn zal.

Dat dit voor hij eene streelende zelfvoldoening is, zal voorzeker geen betoog behoeven, te meer, omdat de heer J. Hageman Jcz., als secretaris der sub-commissie van onderwijs, mij door zijne statistieke opgaven in de *schoolbode* tot deze bekendstelling zeer van dienst is geweest, waarvoor ik hem dan ook wel mijnen dank betuig.

Op hetgeen door den heer Retel, in zijn zoogenaamd repliek, bekend gesteld is zal ik niet antwoorden; dewijl de beoordeeling daarvan aan superieuren en ouders, die mij het onderwijs hunner kinderen toevertrouwen, gerustelijk wordt overgelaten.

Soerabaya,
24 Januarij 1859. J. VAN DER TANG.

SUMANAP.

AANGEKOMEN.

10 Januarij, De Ned. Ind. schoener *Fathool Haer*, gezagv. Said Alie bin Mohamat Molahilla, van Grissee den 4 Januarij.

13 Januarij, de Ned. Ind. brik *Risgil Haer*, gezagv. Sech Achmat bin Joesoop Ganam, van Soerabaya den 8 Januarij; Z. M. schoenerbrik *Rembang*, luitenant ter zee Baron van Heeckeren, van Soerabaya den 12 Januarij.

14 Januarij, Z. M. stoomschip *Gedeh*, kapitein ter zee B. H. Staring, van Batavia den 11 Januarij, aan boord hebbende de staf der expeditie voor Boni; Z. M. schroefkorvet *Prinses Amelia*, kapt. luit. ter zee A. D. S. Clarkson, van Soerabaya den 12 Januarij, aan boord hebbende de Generaal Majoor Steinmetz, kapitein der Infanterie Schröder en officier van gezondheid Kraake.

15 Januarij, Z. M. stoomschip *Madura*, luitenant ter zee 1ste klasse H. P. Klerck, van Batavia, aan boord hebbende de Commissaris voor de zaken van Celebes en den Heer Netscher.

16 Januarij, Z. M. stoomschip *Admiraal van Kinsbergen*, luitenant ter zee 2de klasse P. Roodzant, van Soerabaya, den 15 Januarij; Z. M. stoomschip *Groningen*, kapitein luitenant ter zee M. F. Courier dit Dubikart, van Samarang, den 14 Januarij; Z. M. stoomschip *Phoenix*, luitenant ter zee W. B. F. Escher, van Batavia, den 6den Januarij.

VERTROKKEN.

14 Januarij, Z. M. schoenerbrik *Rembang*, luitenant ter zee Baron van Heeckeren, naar Bonthain.

15 Januarij, Z. M. schroefkorvet *Prinses Amelia*, kapitein luit. ter zee A. D. S. Clarkson, naar Bonthain, aan boord hebbende de Generaal Majoor Steinmetz, kapitein der Infanterie Schröder, en de officier van gezondheid Kraake; Z. M. stoomschip *Madura*, luitenant ter zee 1ste klasse H. P. Klerck, naar Bonthain, aan boord hebbende de Commissaris voor de zaken van Celebes en den Heer Netscher; de Ned. Ind. schoener *Sophia*, gezagv. Sindoe Djaija, naar Soerabaya.

16 Januarij, Z. M. stoomschip *Admiraal van Kinsbergen*, luitenant ter zee 2de klasse P. Roodzant, naar Bonthain.

17 Januarij, Z. M. stoomschip *Gedeh*, kapitein ter zee B. H. Staring, naar Bonthain, aan boord hebbende de staf der expeditie naar Boni.

SCHEPEN LIGGENDE TER REEDE.

Schoeners Mansoer, Sumanap, Maria, Sie Damar, Almashoor, Mifrejool Moelook, Atiat Tilmaula en Bintang Timor, thans herenaamd Fathal Haer; de brik Machmoedie; kotters Mabroek, Sie Berkat en Noorsasie; Z. M. stoomschepen Groningen en Phoenix.

SCHEEPSBERIGTEN.

Aangekomen Schepen te Soerabaya.

Datum		Vlag	Namen der Schepen	Gezagvoerders	Van
Januarij	20	Nederl. Ind.	Krabbe.	Mardam.	Pasoeroean.
id.	—	id id.	Little Tot.	Katjoong.	id.
id.	—	Nederlandsche	Pantalon.	J. A. Bruijnsels.	Batavia.
id.	—	id.	Ida Elisabeth.	H. Kramer.	id.
id.	—	Nederl. Ind	Stoomschip Menado.	A. Couteron.	Makassar.
id.	21	Nederlandsche	Drie Gezusters.	G. C. Fischer.	id.

Vertrokken Schepen van Soerabaya.

Datum		Vlag	Namen der Schepen	Gezagvoerders	Naar
Januarij	19	Nederlandsche	Noord Braband.	H. R. Bok.	Boni.
id.	—	Deensche	Hindostan.	H. Bendixen.	Nederland.
id.	—	Nederlandsche	Cheribon.	W. J. Coers.	Boni via Sumanap.
id.	20	id.	Willem III.	C. van der Burg.	id. id. id.
id.	—	id.	Landbouw.	P. A. Kleijnenberg.	id. id. id.
id.	—	id.	Ferdinandina Emma.	R. A. Tange.	id.
id.	—	id.	Ternate.	T. Cars.	id. via Sumanap.
id.	—	Nederl. Ind.	Columbus Almansoor.	Said Mohamat bin Sahil.	Grissee.
id.	—	id. id.	Gouverneur Schaap.	Mohamat.	Biema.
id.	22	Nederlandsche	Tagal.	J. F. H. Gobel.	Boni via Sumanap.

In lading liggende Schepen te Soerabaya.

Vlag.	Namen der Schepen	Gezagvoerders	Bestemming	Agenten
Nederlandsche	Stad Schiedam.	T. Wulp.	Onbepaald.	Fraser Eaton & Co.
id.	Beatrix.	Van der Wijck.	id.	" " " "
id.	Louise Jacoba Johanna.	Baumgarten.	Te Koop.	" " " "
id.	Drie Vrienden.	L. P. Andersson.	Onbepaald.	" " " "
Zweedsche	Prince Oscar.	Oberg.	Stockholm.	" " " "
id.	L. Abang.	Merk.	"	" " " "
Nederl. Ind.	Wilhelmine Cox.	Deibel.	Onbepaald.	Mathieu Ebbs Ruijs & Co.
Nederlandsche	Jacob.	Borger.	id.	" " " " "
Hamburgsche	Manila.	Behrens.	Cork.	" " " " "
id.	Adolph.	Kross.	id.	" " " " "
Hollandsche	Pantalon.	Bruijnssels.	Amsterdam	Schimmelpenninck & Co.
id.	Wildeman.	Driest.	Holland	" " "
id.	Jan Schouten.	Coeningh Meijer.	Onbepaald.	" " "
id.	Prins Frederik der Nederlanden.	de Wit.	id.	" " "
id.	Zaanstroom.	Schaap.	id.	" " "
id.	O. J. Packet.	Postma.	id.	" " "
id.	Henriette.	Robintson.	Batavia.	" " "
Nederlandsche	van der Wal van Puttershoek.	Lammers.	Amsterdam.	" " "
id.	Everdina Elisabeth.	Tonjes.	Onbepaald.	Ruyl Cramer & Co.
id.	Laurens Koster.	Koenen.	id.	" " " "
id.	Koerier.	Rotgans.	id.	" " " "
id.	Kinderdijk.	Zwanenburg.	id.	" " " "
id.	Rhijnvis Feith.	Lammerts.	Nederland.	" " " "
id.	Eersteling.	Mann.	Onbepaald.	J. F. van Leeuwen & Co.
id.	Arij Scheffer.	Kunst.	id.	" " " " " "
id.	Delftshaven.	Schaap qq.	Onbepaald.	B. Kopersmit & Co.
Nederl. Ind.	Stoomschip Macasser.	Smith.	In Reparatie.	" " " "
id. id	id. Ambon.	Hugenholtz.	id.	" " " "
Nederlandsche	Pictura.	Vogel.	Onbepaald.	" " " "
id.	Baltimore.	Brakke.	id.	" " " "
id.	Louise	P. Buys Jr.	Nederland.	" " " "
id.	Ida Elisabeth.	Kramer.	id.	" " " "
id.	Koophandel.	De Vries qq.	China.	" " " "
Engelsche	Princess.	G. Sargent.	Onbepaald.	McMillan Marten & Co.
Engelsche	Sophia Fraser.	Wilson.	China.	Hill Broekman & Co.
Ned. Ind.	Scotch Lassie.	McKenzie.	Moluccos.	" " " "
Ned. Ind.	Stoomschip Samarang Packet.	Scheel.	Batavia.	" " " "
Nederlandsche	Johannes Albertus.	J. C. Londt.	Onbepaald.	B. J. van Eck & Co.
id.	Stad Nijmegen.	H. P. Cruijs.	"	" " " " " "
id.	Bezoekie.	H. J. Lammerts van Bueren.	Rotterdam.	Anemaet & Co.
Engelsche	Achilles.	Hart.	Onbepaald.	Major Matzen & Co.

Aangekomen Passagiers.

Met het Nederl. Ind. stoomschip *Menado*, de heeren Tadema en Markens, 24 schipbreukelingen en Z. M. troepen en bannelingen.

SCHEPEN LIGGENDE TER REEDE.

Z. M. wachtschip Batavia; de stoomschepen Medusa, Etna, Onrust en Samarang; de schepen Zaanstroom, Djoedool Moebarak, de Stad Schiedam, Oost India Pakket, Alfulck, Prins Frederik der Nederlanden, Arij Scheffer, Louise, Fathool Moebarak, Princess, Achilles, Padang Pandjang, Manila, Gana Salim en L. A. Bang; de stoomschepen Makasser, Ambon, Samarang-Packet en Menado; de barken Fathal Ma-än, Saijan Maskoer, Jan Schouten, Jacob, Beatrix, Salma, Drie Vrienden, Delftshaven, Louise Antoinette, Louisa Jacoba Johanna, Everdina Elisabeth, El Masshoor, Fathool Joesoer, Adolf van Nassau, Joedool Barie, Soedul Gair, Baltimore, Bacht Mastora, Eersteling, Naim Balgijer, Fathool Manan, Abool Hasim, Laurens Koster, Kinderdijk, Pictura, Wildeman, Wilhelmina Cox, Abool Hair, Fathool Madjiet, Wilhelmina Lucia, Jonkhr. Mr. van de Wall van Puttershoek, Goansien, Alhamadanie, Aldjoesoer, Prins Oscar, Koophandel, Fathool Wadoet, de Stad Nijmegen, Arief Banjermaas, Pantalon, Ida Elizabeth en Drie Gezusters; de brikken Johannes Albertus, Soedoel Barie, Marzoek, So-Ootdin, Sophia Fraser, Koerier, Rhijnvis Feith, Djainoer, Henriette en Adolph; de schoeners Sarie Tengaroong, Hoseeng, Almok Tasam, Komeij, Bintang Tjaigoan, Berkatool Adjelan, Bilmadjiet, Bingseeng, Mastora Doris, Banda, Coquette en Johannes en Louisa; de kotters Tedok, Krabbe en Little Tot.

Aan- en Uitvoer te Soerabaija van den 20sten tot en met den 22sten Januarij 1859.

AANVOER.

Van Batavia per het Ned. schip *Ida Elisabeth*, gezagv. Kramer, agenten B. Kopersmit & Co.

$108^1/_4$ ledige leggers, 1 wagen, B. Kopersmit & Co; 1 kistje regaal, Order; 1 java wagen, 35 collis meubelen, Johan; een partij steenkolen, W. Cores de Vries

Van de Moluccos per het Ned. Ind. stoomschip *Menado*, gezagv. Couteron, agenten B. Kopersmit & Co.

$205^{43}/_{100}$ picols was, N. H. M.; 22 vaatjes boter, Major Matzen & Co; $3^{5n}/_{16}$ picols was, Nash; $26^1/_2$ picols was, 20 collis koopmanschappen, diverse personen, en eenige goederen bestemd voor Batavia en Samarang.

Van Batavia per het Nederl. schip *Pantalon*, gezagv. J. Bruenzels, agenten Schimmelpenninck & Co.

126 hammen, 14 collis wijn, Schimmelpenninck & Co.

UITVOER.

Naar Nederland via Banjoewangie per het Ned. schip *Provincie Drenthe* gezagvoerder H. Beckering.

$7501^{89}/_{100}$ picols suiker, 4000 stuks gouvernements zakken, $^1/_2$ picols gouvernements garen, N. H. M.; 42 vaatjes boter, Karthaus & Melchers.

Naar Grissee per de Ned. Ind. bark *Columbus Almansoor*, gezagv. Said Mohamat bin Sagil.

1265 picols Engelsch ijzer, 4 kisten inh. stolpen en kleinigheden, Gezagvoerder.

Naar Balie per de Balische bark *Gruda*, gezagv. M. Haberbier.

1 wagen compleet, A. Lunel, 6 kistjes staal, 3 vaatjes spijkers, Kuiper; 25 stuks olietonnen, McMillan Marten & Co.

Naar Nederland via Pasoeroean per het Ned. schip *Bezoekie*, gezagv. J. H. Lammerts van Bueren.

151 lasten steenkolen, 1500 picols suiker, 150 picols rotting, Anemaet & Co.

Naar Bima per de Ned. Ind. bark *Gouverneur Schaap* gezagv. Mohamat.

2 kisten inh. lijnwaden, J. F. van Leeuwen & Co; 3 kisten inh. lijnwaden, 2 kisten geweren, McMillan Marten & Co; 4 ballen amfioen, Tan Tik Lan, en kleinigheden.

Marktprijzen.

Suiker No. 16 per picol *f* $17^5/_8$ à *f* 18.—

Koffij Nominaal.

Rijst (cargo) per kojang. *f* 125 à *f* 130.—

Id. (witte) " " *f* 145 à *f* 150.—

Koehuiden per 100 st.

Arak per legger. *f* 50.—

Olie (Klapper) *f* 14.—

Olie (Katjang)

Kadjang Mattee

Rotting. *f* $8^1/_2$ à *f* 9.—

Wisselkoers Pari.—

De inteekening in Nederland kan geschieden bij L. van Bakkenes & Co te *Amsterdam* en W. J. van Haren Noman te *Leiden*.

GEDRUKT BIJ E. FUHRI & CO, TE SOERABAYA.